

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 119/ 2017-06

**11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI VE KÜRESEL TERÖRİZMİN AVRUPA'DA
YAYILMASI**

Gülfer ULAŞ*

---

*gulfer.ulas@hotmail.com İstanbul ticaret üniversitesi Uluslararası İlişkiler Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi.

Özet

Bu çalışmada, son yıllarda tüm dünyada etkisini arttırmış olan küresel terörizm ışığında artan terörist tehditleri incelenmektedir. Terörizm kavramı, amaçları doğrultusunda hedefleri ve örgüt yapısı, şiddetin siyasal bir biçimi olarak kavramsallaştırılarak 11 Eylül terör saldırıları sonrasında meydana gelen değişiklikler ve gelişmeler tarihsel süreç içerisinde incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, dört alt başlık halinde önce terör kavramı ile ilgili genel tanımlamalar ve daha sonra 11 Eylül terör saldırıları ile geçirilen dönem incelenmiştir. Bu anlamda öncelikle bu çalışma, terörizmi politik bir şiddet biçimi olarak kavramlaştırmak adına terörün çeşitli tanımlarını inceliyor. İkinci olarak ise, farklı tezahür ve motivasyonlara sahip çeşitli seçilmiş terörist grupların incelenmesi yoluyla terörizm tarihinde yapılan değişiklikleri ve gelişmeleri ele alıyor. Son olarak, mevcut siyasi konularda en etkili terörizm olarak kabul edilen terörün Avrupa'da yayılması sürecine değinilecektir. Bu bağlamda, radikal İslamcı terörist grupların 2001 yılından itibaren küresel ve yerel faaliyetlerini artırıp artırmadığı, kuruluşunun belirsiz hedeflerine değinilmiş ve Ortadoğu'da siyasi bir kontrol bölgesi kurmak için verdiği mücadeleyle ilgili olarak radikal İslamcı terörist grupların faaliyetlerinin analizi yoluyla cevap verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Terörizm, Yeni Terörizm Tartışmaları, Radikal İslamcı Terörizm.*

Abstract

In this paper, the growing impact of global terrorism is examined in the light of the latest growing terrorist threats all over the world. In doing so, the concept of terrorism has been used as a subject to revolutionary changes with respect to its aims, lethality and organization structure was tried to be answered by conceptualizing as a political form of violence and examining the changes and developments that occurred aftermath of 9/11. In this regard, this paperwork examines the concept of terrorism under four chapters. First, it examines various definitions of terrorism in order to select a definition that conceptualizes terrorism as a political form of violence. Secondly, crucial changes and developments in the history of terrorism will be analyzed through the examination of different terrorist attacks. Finally, it examines the the growing impact of terrorism in Europe. In this respect, the question whether radical Islamist terrorist groups increased their global and local activities after 2001, unclear goals of the organizations was tried to be answered via an analysis of the activities of radical Islamist terrorist groups with regards to their struggle in order to establish a zone of territorial political control in Middle East.

Key Words: *Terrorism, New Terrorism Debate, Radical Islamist Terrorism.*

Giriş

20. yüzyılın sonunda Sovyetler Birliği'nin yıkılması ile birlikte Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünya düzeni çökmüş ve yerini Amerika Birleşik Devletlerinin süper güç olduğu düzene bırakmıştır. Yaşanan bu değişim çatışmalar, etnik ulusal gerginlikler ve terör eylemlerini de beraberinde getirmiştir. Soğuk Savaş ve sonrasında geçen on yıllık dönemde yaşanan siyasi meseleler askeri veya diplomatik yollarla çözülmeye çalışılmış ancak terör meselesi gittikçe büyüyen ve devletlerin başa çıkmakta zorlandıkları ciddi siyasi tehdit unsuru olarak varlığını sürdürmüştür.

Uluslararası ilişkilerde yaşanan gelişmeler ile birlikte yaşanan siyasi durumlar farklı politikalar üretilerek çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak 11 Eylül 2001 yılında Amerika'da Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yönelik yapılmış olan terörist saldırıları terör konusuna çok daha çarpıcı bir boyut kazandırmış ve devletlerim en önemli güvenlik sorunu olarak dünya siyasetine oturmuştur. ABD'ye yönelik yapılan bu saldırılar göstermiştir ki devletler artık yalnızca kendi aralarında değil, aynı zamanda devlet dışı aktörlerle de mücadele etmek zorundadırlar. Bunun için de terör örgütlerini anlamak, kapsayıcı teoriler üretmek ve en önemlisi geleceğe dönük birtakım öngörülerde bulunmak zorunda kaldıklarını anlamışlardır.

Peki 11 Eylül terör saldırılarının terörü uluslararası hale getirmesinin en büyük sebebi nedir ve peşinden büyüyen tehlike nasıl bu kadar başa çıkılamaz hale gelmiştir? Öncelikle söylemek gerekir ki terör konusuyla alakalı yaşanan problemlerin en başında “terör” e bakış açısı gelmektedir. Nitekim eylemleri gerçekleştiren grup kendisini “özgürlük savaşçısı” diye adlandırırken, devletler hukukunda bu grup “terör örgütü”dür. Dolayısıyla bu durum terörün tanımlaması ile alakalı daha başından tartışmaya açık bir durum yaratır ve devletlerin karşısında muhattap alacağı bir yapı olmadığı için yapılan saldırıları diplomasi kullanmak yerine silahlanma ile çözmeye çalışmaktadır.

A.TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMI ÜZERİNE TANIMLAMALAR

Terör kelimesi Latince *terrere* den gelmekte olup “dehşet veya öngörülemeyen tehlike” anlamlarına gelmektedir. Oxford İngilizce Sözlük'e göre, terör kelimesinin kullanımı ilk olarak 1795 (Guelke, 1998, s. 3) yılında Edmund Burke'ün “ Fransız Devrimi Üzerine Düşünceler” adlı kitabında, Jakobenler'in kitlesel terörü meşrulaştırmada siviller üzerindeki siyasi bir araç olarak kullandıklarından bahsedilmektedir (Öktem, 2007). Eğer terörizm,

toplumda bir zümrenin başka bir zümreyi şiddet kullanarak korkutması olarak tanımlanabiliyorsa, öyleyse terörizmin ilk insan topluluklarının var olduğundan beri olduğunu söylemek mümkündür. Ancak, siyasi bir terim olarak literatüre geçmesi, 18. yüzyılda Fransız Devrimi ile olmuştur. 1789'u izleyen yıllarda Jakoben önderliğindeki Konvansiyon rejimi ile terörizm siyaset ve hukukun konusu haline gelmiştir. Bu dönem *Reign de la Terreur* olarak bilinen 13 aylık dönemi kapsar (1789/1790). Jakobenlerin *Maximilien Robespierre* önderliğinde gerçekleştiren eylemler bu döneme damgasını vurmuştur. Bu dönem gerçekleşen şiddet eylemlerinin amacı, toplumda devrim karşıtlarının kökünü kazımak ve monarşinin yeniden ülkeyi yönetmesine engel olmaktır.

Modern terör denilen fenomeni ise açıklayan David Rapoport olmuştur. Rapoport, Alfred Nobel'in dinamitin keşfi ve iletişim, taşıma ve silahlanma gibi faktörlerin gelişimi ile başladığını söyler ve terörün tanımlanmasında 4 ana dalgadan bahseder (Rapoport, 2016). Anarşist dalga, anti-kolonyal dalga, yeni sol dalga ve son olarak 21. yüzyılda ortaya çıkan dini dalgadır. Terör ve Terörizm kavramları toplumda genellikle modern çağlarda ortaya çıkan kavramlar olarak algılanmakla birlikte, aslında özünde şiddet, korkutma ve yıldırma olan, askeri veya sivil hedeflere karşı girişilen şiddet eylemlerinin tarihi, çok eskilere dayanmaktadır. İnsanın türünü devam ettirmesine ve ayrıca yaşayan diğer tüm canlı türlerini de hegemonyasına almasına yarayan öldürme, ele geçirme ve yok etme içgüdüğü, zaman içerisinde türlü sebeplerle kendi türüne karşı da sergilemekten çekinmediği bir davranış tarzı olmuştur. Doğada kendi türüne ya da diğer türlere karşı sistematik olarak öldürme eylemlerinde bulunan insan dışında başka bir canlı türü yoktur. İşte bu öz ve getirdiği davranış tarzının belki de en hazine örneklerinden biri de, terör ve terörizm diye adlandırdığımız örgütlü şiddet içeren insan davranışları ve bu davranışların toplumlar üzerinde yarattığı travmatik sonuçlardır. Bu bağlamda net bir ayırımı ifade etmenin zorluğu ile birlikte, genellikle kontrol dışı toplulukların meydana getirdiği aşırı şiddet içeren davranışlar terör, terörün iradi, sistematik ve örgütlü olarak kullanılması ise "terörizm" olarak adlandırılmaktadır.

Terörizmin tanımlanması çabası, onunla mücadele edilmesi açısından birincil bir gereklilik olmakla birlikte, bu alanda yer alan tanımlamaların fazlalığı bir yana, üzerinde herkesin ittifak ettiği bir tanımlamaya halen ulaşılammış olması da bu konuda yaşanan en büyük zorluklardan biridir. Konunun siyasi ve politik yönü sebebi ile değişen çıkar ve görüşler beraberinde farklı tanımlamalar getirmiştir. Ancak, uluslararası toplumun terörizm hakkında

genel kabul görmüş bir tanıma ulaşamamış olması terörizm kavramının tanımlanamaz olduğunu göstermez. Bu başarısızlık terörizmin tanımlanamaz bir kavram olmasından değil; terör ve terörizm kavramlarının siyasî, hukuki, sosyal, felsefi ve uluslararası boyutlara sahip karmaşık ve sübjektif niteliğe sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanı sıra devletlerin farklı siyasî görüşlere ve politik önceliklere sahip olması da söz konusu farklılıkta önemli bir rol oynamaktadır. Devletler yapılacak bir tanımla kendilerini bağlamamayı, eğer bir tanım yapılacaksa da bu tanımın kendilerine bir sınırlandırma getirmemesini istemektedir. Gerçekten, uluslararası toplumun terörizmin genel kabul görmüş tek bir tanımına ulaşamamış olmasının, devletlerarasındaki mevcut güç eşitsizliklerinden, siyasal sistemlerinin, ideolojilerinin, siyasal çıkar ve önceliklerinin farklı olmasına kadar uzanan birçok sebebi vardır (Koechler, 2002, s. 25).

B. TERÖRİZMİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1. İlk Çağlarda Terörizm

Tarihte bilinen Tarihteki ilk terör hareketleri M.Ö 66-73 yılları arasında yaşayan Sicariler (Zeolotlar)'n yaptıkları eylemler terör eylemleri olarak değerlendirilir. Radikal bir Yahudi grup olan Sicariler yaşadıkları bölgedeki devlet temsilcilerine yönelik suikast tarzı eylemler düzenliyorlarmış. Bu eylemleri yine “sicari” olarak adlandırılan ve kendi isimlerini de aldıkları kısa boylu bir kılıçla kalabalığın arasında dolaşırken gizlice gerçekleştirip daha sonra ortadan kaybolarak gerçekleştiriyorlarmış. Bu nedenle, Sicarilerin yaptıkları eylemler o dönem için toplum içerisinde infial uyandırdığı için ilk terörist grup olarak değerlendirilir.

M.S 1050 yıllarında ortaya çıkan ve Hasan Sabbah liderliğindeki Haşhaşiler de bu sınıflandırma öncesindeki önemli terör gruplarından birisi. Bulunduğu dönem içerisinde başta Selçuklu Devleti olmak üzere bölgedeki birçok siyasi otorite için problem haline gelen Haşhaşiler İslam dininin batıl bir yorumuna inandıkları kabul edilir. Yaptıkları eylemler arasında en önemlisi Selçuklu veziri Nizamülmülk düzenlenen suikasttır. Bununla beraber pek çok yüksek memur, vali, halife, hatta Kudüs'ün Haçlı Kralı Montferrat Conrad'ı öldürerek Suriye'ye kadar yayılmışlardır. Grubun ilk lideri olan Hasan Sabah grubun başarısını küçük ama sistemli bir şekilde en etkili terör eylemleri gerçekleştirebilmelerine bağlamıştır. En önemlisi bu tip eylemleri siyasi otoriteye karşı siyasi bir silah olarak kullanmayı akıl etmeleridir (Lewis, Alamut Kalesi ve Hasan El Sabbah , 2002).

2. Fransız Devrimi Sonrası Modern Terörizm

1789 Fransız ihtilali ve sonrasında gelişerek büyüyen siyasi şiddet hareketleri, öncelikle monarşileri tasfiye edip, laik ulus devletler yaratmak amacı ile kullanılmış, bir sonraki aşamada ise toplumları ve devletleri dönüştürebilmek adına “anarşizm ” olarak yoluna devam etmiştir. 19.yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise anarşizm sahneden çekilerek, yerini kendisinden daha sığ ve görece olarak daha ideolojiler üstü olan “terörizm” kavramına bırakmıştır. Anarşizm, içinde barındırdığı şiddet öğelerine rağmen siyasi amaçları ve toplumsal kaygıları ile daha idealist bir felsefi yapılanma iken, terörizm çok daha pragmatist yaklaşımlarla var olan bir siyasi şiddet hareketidir. Anarşizm büyük başlıkta sol görüşlü diyebileceğimiz yaklaşık hepsi kapitalizm karşıtı insanlar tarafından yaratılan bir harekettir. Terörizm ise sağ ya da sol görüşlü, milliyetçi veya ırkçı, kimi zaman devlet yanlısı olduğunu söyleyen gruplar ile hatta bazen devletin bizatihi kendisi tarafından da çekinmeden kullanılabilen bir enstrüman olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Fransız ihtilali, karşı devrimleri önlemek adına, “devlet terörü” kavramının icat edilip geniş halk kitlelerini kontrol edebilmek için “devrimciler” tarafından kullanıldığı bir dönemdir (Albayrak, 2017).

1793-1799 yılları arasındaki “Konvansiyon Dönemi”, Robespierre ve Kamu Selameti Komitesi'nin, ihtilalin kendi evlatlarını yok ettiği, “yukarıdan terör” uygulamalarını sıkça uyguladıkları bir dönemdir. Bu dönemde, devletin korunma refleksi ile muhaliflerine karşı, terör uygulaması başlatılmıştır. “Konvansiyon dönemi, her büyük devrimden sonra ortaya çıkabilen karşı devrim tehdidine yönelik önlemler paketinin prototipini de oluşturmuştur. Monarşilerle onların işbirlikçisi aristokrasi ve kilisenin hâkimiyetini yıkarak ulus devletleri kurmaya çalışan devrimciler, özellikle de burjuva devrimcileri, iktidara gelirken çoğu kez terörizmden çok devrim taraftarlarının yarattığı kitlesel terörü kullanmışlardır ama iktidara gelir gelmez, karşı devrimi önleme amacıyla devleti teröre bulaştırmışlardır. Bu anlamda 1917 Devrimi'nden sonra komünistlerin Wrangel ordularınca gerçekleştirilmek istenen karşı devrimin simgesi Çar ailesine, aristokrasiye ve kiliseye karşı uyguladıkları önlemler de, İran Devrimi'nden sonra Humeyni 'nin Şah yanlılarına yönelik şiddet hareketleri de Konvansiyon dönemiyle önemli benzerlikler gösterir.” (Birliği, 2006, s. 32)

3. Soğuk Savaş Dönemi Terörizm

Soğuk savaş dönemi sonrası ortaya çıkan farklı terörizm politikalarını anlayabilmek için Soğuk Savaş dönemine kısaca değinmekte fayda var. Bilindiği gibi, Soğuk Savaş'ın sona ermesi uluslararası ilişkilerde bir dönüm noktasıdır. Bu dönem ile birlikte terörizmin üç

önemli özelliği dikkat çeker. Öncelikle, bu dönem bağımsızlık için pek çok ülkede çözümler yaşanmış, ardından ulusal devletler birbirlerine karşı yeni dış politikalar üretmeye başlamış ve son olarak süper güçler bu unsurları birbirlerine karşı kullanmaya başlamıştır (Tuğtan, 2002). Bunları biraz açmak gerekirse, bağımsızlık adı altında gerçekleştirilen pek çok şiddet eylemi kendilerini özgürlük savaşçıları şeklinde tanımlamıştır. İkinci olarak, terörizm ile ilgili yeni stratejiler üretilmeye başlanmıştır. Son olarak ise, süper güçler arasında dış politikalarını yeniden düzenlemelerine vesile olmuştur.

Soğuk savaşın başlaması uluslararası ilişkilere yeni politikalar kazandırmışsa bitişi de temelden bir değişim getirmiştir. Francis Fukuyama bunu tarihin sonu olarak adlandırmıştır (Fukuyama, 1992). Bu belki uluslararası ilişkilerin bütününe açıklayacak bir açıklama değil ama gerçeklik payı vardır diyebiliriz. Soğuk savaş döneminin bir takım sorunları varsa ki bunların birçoğu yeni düzende ortadan kalktı ancak bu kez yeni sorular ortaya çıkmıştır. Yaşanan sorunlar soğuk savaş döneminin sorunlarına göre daha çetindir. Soğuk savaş döneminde basit şekilde süren ilişkiler soğuk savaşın sona ermesiyle karmaşık, girift bir hal almıştır. Soğuk savaş döneminde bir taraf NATO ile güvence sağlarken diğer taraf Varşova Paktı ile güvence sağlamıştır. Ancak özellikle soğuk savaş sona erip, Varşova Paktı çökünce ortaya tek kutuplu bir dünya düzeni çıkmıştır ve bu tek kutuplu dünyada yeni sorunlar belirlemiştir. Özellikle BM birçok konuda yetersiz kaldı. Uluslararası ilişkilerde çözüm amaçlı muhatap bulmak zorlaştı. Ve bütün bunlar birleştii sorunlar iç içe girdi. Dünyanın, gittikçe sorunların daha kolay çözüleceği bir yer olması umut edilirken aksine daha problemlili bir hal aldı.

4. Küresel Terörizm Dönemi

11 Eylül 2001 yılında New York'taki İkiz kuleler'e ve Washington'da bulunan Pentagon'a saldırılar gerçekleşmesi Bush yönetimini çok zor duruma sokmuştur. Öyle ki halk kendi güvenliğini ilk defa bu kadar tehdiite açık hissetmiştir. Dünyanın en büyük terör saldırısı olarak tarihe geçen saldırıların ardından Başkan George Bush kamuoyuna yaptığı basın açıklamasında Al Kaide lideri Usame Bin Laden'in meydana gelen terör saldırılarına katkısı olduğunu belirtmiş ve Ocak 2002 Kongresin'de yaptığı konuşmasında her ulusu ABD ile birlikte terörizme karşı savaşmaya çağırmıştır (Press, 2001). Buna göre Bush tüm ülkelerde demokrasi ve özgürlükleri sağlayacak, karşılığında da bölgedeki devletlerden terörle mücadele konusunda destek bekleyecektir (Times, 2001). Başkan George W. Bush terörle mücadele kapsamında kendinden önceki Bill Clinton dönemine eleştiriler getirmiş ve ABD

nin askeri gücünün tüm dünyada yeterince ortaya konulmadığından bahsetmiştir. Bush konuşmasında Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) ne istinaden "Bush Doktrini" adı altında Ortadoğu ülkelerine barış, demokrasi ve özgürlük getireceğinin altını çizmiştir (State, 2001). Bush doktrini bir yandan ABD'nin yeni ulusal güvenlik stratejisini ortaya koyarken diğer yandan ise ABD'nin teröristlere ve terörizme destek olan devletlere karşı askeri müdahalede bulunacağını kapsamaktadır (Spencer, 2002).

11 Eylül terör eylemleri dünya çapında bir kırılma noktası olmuştur. Bu tarihe kadar daha küçük çapta ve belli bir bölgede saldırılar gerçekleşirken, 11 Eylül saldırıları artık bu eylemlerin uluslararası boyuta ulaştığını ortaya koymuştur (Hoffman, 2007). Buradan hareketle devletler ulusal güvenlik stratejilerini yeniden düzenlemeye başlamış ve sınırları ötesinde işbirliği yapmaya zorlanmışlardır (Taşdemir, 2005). Eylemleri gerçekleştirenler açısından bakıldığında da teröristlerin bundan önceki dönemdeki eylemleri toplumun dikkatini çekmeye yönelikken, bundan sonra daha geniş alanda ve daha fazla zarara sebep verecek şekilde yapmalarıdır. ABD'de yapılan bu hazırlıksız saldırının ardından terörizm ile ilgili kavramlar değişmiş, bugün de üzerinde çok tartışılan "Küresel Terörizm" kavramı ortaya konulmuştur. 11 Eylül'den yola çıkarak bir takım tanımlamalar yapmak gerekirse ABD, Batı'nın hegemonyasını temsil eden bir taraf ve karşısında sömürülen Doğu halklarının harekete geçmesi gibi düşünülebilir. Doğu medeniyetlerinin yok olmaya karşı kültürel olarak aralarındaki bölünme böyle bir tepkime ile sonuçlanmıştır. Nitekim Afgan lider Bin Laden'in öne sürdüğü unsurlar daha çok İslam ülkelerinin uzun zamandan beri sömürülmeleri, Ortadoğu'daki petrolün Avrupalı devletlerce kullanılması, Irak'a yapılan müdahaleler, İsrail'e BM'de verilen destek, otoriter rejimlerin bölgede varlığını sürdürmesi ve daha pek çok benzer sebepler şeklinde özetlenebilir.

11 Eylül saldırılarının üzerinden 16 yıl geçti ancak bugün terör tüm dünyada isim değiştirerek yayılmaya devam ediyor. Şüphesiz alınacak önlemler bu saldırı eylemlerinin arka planlarını iyice anlamak ve o doğrultuda politikalar yapmak olacaktır. Küreselleşme ile artan karşılıklı bağımlılık aynı zamanda devlet dışı aktörlerin de güçlerini arttırarak eylemler yapmalarına neden olmaktadır. Çağın değişen koşullarına ayak uydururarak hazırlanacak olan güvenlik stratejileri ve çok taraflı diplomasi ile ülkeler arası işbirliği terörizm ile mücadelede kilit rol oynamaktadır.

C. TERÖRİZMİN AVRUPA'DA YAYILMASI

11 Eylül'de ABD'de gerçekleşen saldırılardan sonra ABD, Soğuk Savaş sonrasında dış politikada kaybettiği odak noktasını tekrar bulmuştur. 1946–1989 arasında anti-komünist ideolojik eksen üzerinde yapılanan Amerikan dış politikasının temel hedefini Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ve dünyanın her yerindeki pro-komünist devlet ve hareketler oluşturmuştur. 1989'da Doğu Avrupa'da başlayıp 1991'de Moskova'da biten anti-sosyalist devrim ile SSCB ve Sovyet yanlısı sistemin çökmesi, kuruluşundan bu yana ideolojik eksen üzerine oturan bir dış politika izleyen, sırası ile anti-monarşist, anti-militarist ve anti-faşist ideolojik yaklaşımlardan anti-komünizme ulaşan ABD dış politikasının ideolojik eksenini ortadan kaldırmıştır. Küreselleşme ideolojisi 1990'lar boyunca ABD dış politikasının genel çerçevesini çizmek ile birlikte dar anlamda dış politikanın ideolojik bel kemiğini oluşturamamıştır. Bu durum Samuel Huntington gibi ideolog - güvenlikçilerin ABD'nin milli menfaatlerini belirleyemediği görüşünü ortaya atmaya başlamalarına neden olmuştur.

11 Eylül saldırıları ABD'yi ancak İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında nasyonal - sosyalist ve komünist meydan okumalara cevap vermek için örgütlenmesi ile karşılaştırılabilecek bir politik-ideolojik ve askeri-toplumsal seferberliğe itmiş, ABD yeni bir düşman 'tanımı' çerçevesinde yeni bir dış politika oluşturmaya başlamıştır (Smith, 2001). Muhtemelen kısa bir süre sonra Bush Doktrini olarak ortaya atılacak olan yeni ABD politikası özü itibarı ile yeni olmaktan uzaktır. Çünkü 1995'den bu yana ABD dış ve güvenlik politikalarında anti-terörizm bir numaralı konu halindedir. Şimdi ise odak noktası olmuştur. Amerikan dış politikasındaki yeni arayış ve yapılanma, bu politikanın ortaya koyduğu hedeflere ulaşabilmek için ABD'nin yeni politikalar geliştirmesine, mevcut ittifakları yeniden yorumlarken yeni boyutlu ittifak arayışlarına girmesine neden olacaktır. ABD'nin yeni güvenlik ideolojisinde önemli bir zorluk boyutunu da bu güvenlik ideolojisinin bir 'anti' söylemi üzerine kurulacak olma ihtimalinin yüksek olması oluşturmaktadır. Çünkü 'anti' odaklı ideolojik yaklaşımlar yeni bir şey önermek yerine sadece bir karşı çıkışı temsil ederek toplumsal proje anlamında bir çıkmaz sokak ve verimsizlik oluşturabilirler. Ancak 'anti' odaklı bir ideolojik yapılanmanın en önemli sonucu Washington'un şimdiye değin olduğundan daha fazla çifte standartlı bir politika izleme ihtimalidir. ABD yeni dış politikasına ideolojik bir temel hazırlama çalışmalarını sürdürürken Çin, Rusya, Avrupa Birliği ülkeleri, İran, Arap ülkeleri ve İsrail, yeni Amerikan politikasını kendi çıkarları ile uzlaşır hale getirmek ve kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak üzere girişimlerde bulunacaklardır (Socor, 2001). Bu güç pazarlığı sürecinde her şey yeniden tanımlanmaya ve değerlendirilmeye başlanmış ve köklü, değişmesi

çok zor gözü ile bakılan politikalar değişmeye başlamıştır. Bu pazarlıklar çerçevesinde Rusya, Çeçenistan sorununu Batı'nın gündeminden çıkarma, Dünya Ticaret Örgütüne kabul edilme, terörü desteklediği bilinen ülkeler ile Moskova'nın özel ilişkilerinin ABD tarafından kabullenilmesidir.

Bunun devamında 1972 tarihli anti-balistik füze anlaşması Avrupa Birliği Mahkemesi'nin yeni koşullara göre gözden geçirilmesi ve Avrupa Birliği ile işbirliği yaparak Amerikan hegemonyasını erozyona sokma politikalarını eşzamanlı olarak izlemektedir (Socor, 2001, s. 41). Aynı zamanda Rusya Körfez Savaşı sırasında yitirdiği süper güç konumuna doğru bir atak yaparak en azından büyük güç statüsünü pekiştirmeyi amaçlamaktadır (Ekrem, 2001). Huntington da Rusya-Batı yakınlaşması hakkında şunları söylemiştir: “Rusya Batıya Pragmatik nedenlerle dönüyor. Ruslar kendilerini Müslüman teröristler tarafından tehdit edilmiş görüyor ve bunu Batı'yla arayı düzeltmek ve ABD'den, NATO'nun Baltık ülkelerine yayılmasına ve füze savunma sistemine dair baskımızı azaltacağımız umuduyla bazı güvenceler elde etmek için kendi çıkarlarına yöneliyor. Sözkonusu durum çıkarların bir çakışmasıdır diyebiliriz. Buna ek olarak onlar, Çin'in yükselmesinden endişe ediyor ve bu durum, onları Batıya yönlendirecektir” (Samuel, 2001). Afganistan ile sınırdaş olan Çin, ABD'nin Afganistan'a askeri ve politik olarak uzanmasından rahatsız olmasına rağmen olayların karşısına çıkmanın faydalı olmayacağını düşünerek, gelişmeleri kendisinin de etkin olduğu BM şemsiyesi altına almak ve Tayvan, Tibet ve Doğu Türkistan konularında ABD ve Batı Dünyasının desteğini elde etmek istemektedir (Ekrem, 2001, s. 45).

D. KÜRESEL TERÖRİZMİN YAYILMASININ DÜNYA SİYASETİNE GETİRDİĞİ İSTİKRARSIZLIK

Bu bölümde terörizm ve küreselleşme arasındaki pozitif korelasyon incelenecektir. Küreselleşme hareketleri ve onun kaçınılmaz teknolojik sonuçlarına bağlı olarak terörizmin tamamen yok edilemez bir olgu olarak iyice artması ve sonucunda artan terör olaylarına değinilecektir. Öncelikle terörizmin başarısı iletişim, ulaştırma, istihbarat ve finans konularındaki gücüne dayanır. Bu alanlardaki gelişme ve ilerlemelere katkıda bulunan ana unsur küreselleşme olmuştur. Küreselleşme olmasaydı, tablo hala 1960'lardan önceki dönemde olduğu gibi olacaktı. Eğer dünyamız küreselleşmeseydi, adam kaçırmaya, bombalama ve bunun gibi benzeri terörist hareketler yine var olacaktı, ancak; günümüzün imkânları olmadan, bugünkü kadar uluslararası anlamda etkili ve önemli olmayacaklardı. Küreselleşme terörizmin gelişimini teşvik etmiştir. Tüm olumlu taraflarının yanı sıra, küreselleşme,

özellikle internet yardımıyla terörizm yanlılarının ve işbirliklerinin artmasını sağlamış olabilir. Özellikle terör örgütlerinin örgüte eleman sağlamadaki sosyal medyayı ne kadar etkin kullandıklarını bugün biliyoruz. IŞİD'in üye toplama twitter da kullanılan "hashtag" ler aracılığı ile Ortadoğulu erkeklerin Amerika ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden kız arkadaşlar edinip daha sonra bu kızları Müslüman yaparak örgüte katmaları en kolay yol olmuştur (Time, 2015).

21. yüzyılda küreselleşme ile güvenlik algıları değişmiş ve her anlamda terörün yayılması sonucunu doğurmuştur. Teknoloji ile birlikte yerel boyuttan çıkarak artık uluslar arası problem haline alan terörizm, siber savaş veya siber terör kavramları ile karşımıza çıkmaya başlamıştır. . Çoğu toplum ve yönetimler siber savaşlar, siber terörizm ve sanal suçların potansiyel tehditlerini anlamaya başlamışlar, ancak bu sorunlarla ilgili kapsayıcı önlemleri tam olarak geliştirememişlerdir. Bilişim teknolojileri sanal eylemler için birçok yeni olanaklar sunmuş, eylemler (saldırıları) dünyanın her yerinden (bir ev, kafe ya da büro gibi) yapılabilir hâle gelmiştir. Siber terörizmin potansiyel olarak ulaşabileceği hedeflerin sayıca fazlalığı bu suçlar karşısında yönetimlerin istikrarını, güvenliğini tamamen tehdit eder hâle gelmiştir (Denning, 1999). Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler yönetimlerin yetki ve görevlerinde belirsizliklere yol açarken illegal suç örgütleri ve terörist gruplar kamu ve özel sektör için büyük tehdit hâline gelmişlerdir. Gelişmelerde yaşanan hızlılık yönetimlerin hukuki anlamda sanal dünyayı düzenlemekte yetersiz kalmalarına neden olmuş, yasaklama ve engelleme türü önlemlerle sanal alanda güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır. Bütün bu gelişmeler, küreselleşme sürecinin, ülkelerin güvenliklerini sağlama konusunda kolektif örgütlenmeler1 içine girmelerini, ülkelerin kendi güvenliklerini sağlama noktasında tek başına belirleyici olmalarını zorlaştırmıştır. Süreçle birlikte ülkelerin birbirine bağımlılığının artması, güvenliğe ait geleneksel düşünce kalıplarını aşındırmıştır. Güvenliğe ait geleneksel yaklaşımda ülkelerin maddi ve askerî güçleri kullanılma eğiliminde iken, günümüzün güvenlik yaklaşımlarında ise geleneksel yaklaşıma ek olarak siyasal, ekonomik, toplumsal ve çevresel dinamikler de hesaba katılmak zorunda kalmıştır. Artık ülkelerin kendilerini güvende hissedebilmeleri için bölgesel ve küresel ittifaklar kurmaları ve bu ittifakların etkinliğini yaşama geçirmeleri zorunlu hâle gelmiştir.

Genel Değerlendirme ve Sonuç

11 Eylül 2001 ile başlayan küresel terör dönemi bugün hala etkilerini arttırarak farklı terör örgütü yapıları ile devam etmektedir. En son dönemde karışımıza çıkan ve en saldırganı diyebileceğimiz IŞİD olmuştur. Temelleri Sovyetlerin Afganistan'ı işgali sırasında atılan ve 2000 lere dayanan bir örgüt Tevhid ve Cihad ile ortaya çıkan ve Selefi cihadı savunan bu örgütün aradan geçen 17 yıl içerisinde 5 kere isim ve 4 kere de lider değiştirmiştir. 2000 yılında kurulduğunda Usame Bin Ladin'den destek alamayan bu örgüt bugün Suriye'de ve Irak'ta büyük bir bölgeyi kontrol etmektedir ve popülaritesini El Kaide'den çok fazladır. Yalnızca İslam ülkelerinde değil, dünyanın her yerinden özellikle Avrupa ve Amerika'dan katılan militan sayısı oldukça şaşırtıcıdır. Kurulduğundan bu yana milyarlarca dolarlık petrol rafinelerini kontrol etmektedirler. Suriye'deki İç Savaşı ve Irak'taki otorite boşluğunu iyi dolduran örgüt Haziran 2014 yılında hilafetini ilan etmiştir. Böylece diğer örgütlerden tekrar farkını ortaya koymuştur. Bugün Ortadoğu'da belki de birçok devletten daha etkili siyaset yapmaktadırlar ve propaganda yöntemlerini de sosyal medya ve genel olarak internet destekli şekilde bu anlamda çok iyi kullanmaktadırlar.

Aslında cihat anlayışı ile taviz vermeyen şiddet eylemleri nedeniyle tüm dünyayı karşısına almasına rağmen, kuruluşunun aksine örgüt değil devlet gibidir ve gücünü korumayı başarabilmektedir. Gidişat gösteriyor ki, daha bir süre daha etkin şekilde bölgede varlığını devam ettirecektir. Bölgedeki diğer aktörlerin tersine devlet modeli çizmesi, Ortadoğu tarihi incelendiğinde mezhep çatışmalarını kendi çıkarına en iyi şekilde kullanan ve istikrarlı düzeni ile başarılı da olan bir terör örgütü olduğunu görüyoruz. Bu nedenle IŞİD örgütünün adını haberlerde ve diğer bütün sosyal medyada daha görmeye devam edeceğiz gibi gözüküyor. Burada bir öngörü yapılması gerekirse, cihat anlayışı ve taviz vermeyen şiddet söylemleri nedeniyle nerdeyse tüm dünyayı karşısına alan örgütün gücünü ve etkisini arttırmasını sağlayan İslami şiddet anlayışı uzun vadede onun yalnızlaşmasına neden olacak ve sonunu getirecektir diyebiliriz.

Kaynakça

- Albayrak, O. (2017). Özgürlük, Terör ve Devlet Açısından Fransız Devrimi. İstanbul.
- Birliği, T. B. (2006). Ankara.
- Denning, D. (1999). Information Warfare and Security. New York.
- Ekrem, E. (2001). ABD'deki Terör Olayları ve Çin'in Tutumu. ASAM Stratejik İnceleme Raporu (SİR), 151.
- Fukuyama, F. (1992). End of History.
- Guelke, A. (1998). The Age of Terrorism and The International Political System . New York.
- Hoffman, B. (2007). "Terörizm i borba snim posle 11 Sentyabrya". US State Dept <http://usinfo.state.gov>.
- Koehler, H. (2002). The United Nations, the International Rule of Law and Terrorism. US.
- Lewis, B. (2002). Alamut Kalesi ve Hasan El Sabbah . İstanbul: Nokta Yayınları.
- Öktem, E. (2007). Terörizm, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları. İstanbul: Derin Yayınları.
- Press, W. C. (2001). Address Before a Joint Session of the Congress on the United States Response to the Terrorist Attacks of September 11. Weekly Comp Press , 1349.
- Rapaport, D. (2006). The Four Waves of Terrorism.
- Rapoport. (2016). The Four Waves of Rebel Terror and September 11. ABD: The Institute of World Politics.
- Samuel, H. (2001). "Medeniyetler Savaşta mı?", Ahmet Demirhan (Der), ABD, Terör ve İslam:. 151.
- Smith, S. (2001). The United States Will Emerge From This As A More Dominant World Power. The Times.
- Socor, S. (2001) Why Central Asians Are On The West's Side. Wall Street Journal.
- Spencer, J. (2002). Jack, Spencer, "The National Security Strategy: An Effective Blueprint for the War on Terror",. Foreign Policy , 2.

State, U. D. (2001). Patterns of Global Terrorism 200. US Department of State , 1-8.

Taşdemir, F. Ankara. (2005). Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Ülkeleri Dışında Münferiden Kuvvete Başvurma Yetkisi

Time, ABD. (2015). Why Women Join IS.

Times, N. Y. (2001). "Bush's Remark on U.S. Military Strikes in Afganistan". New York Times.

Tuğtan, M. A. (2002). Terrörizmm ve Yeni Dünya Düzeni.